

Suoma Sámi Nuorat ry:n lausunto perustuslakivaliokunnalle

**HE 274/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi saamelaiskäräjistä
annetun lain ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta**

Buorit vuoddoláhkaválgagotti áirrasat,
Hyvät perustuslakivaliokunnan jäsenet,

Huomenta minunkin puolestani,

Suomen Saamelaisnuoret ry kiittää mahdollisuudesta osallistua kuulemiseen.

Meillä on pitkä ja näkyvä historia saamelaiskäräjälakiuudistuksen peräänkuuluttajana. Olemme kolmen hallituskauden ajan kampanjoineet lakiuudistuksen puolesta, osallistuneet kaikkiin lausuntokierroksiin, ja viimeksi marraskuussa osoitimme mieltä eduskuntatalon portailla.

Suomen Saamelaisnuoret ry eli tuttavallisemmin SSN pitää saamelaiskäräjälakiuudistusta välttämättömänä toimenpiteenä korjata nykyinen, ihmisoikeuksiamme rikkova tila. Nykylaki ja sen tulkinnat ovat pakkosuomalaisista mekanismi, ja SSN katsoo, että saamelaiskäräjälain uudistamatta jättäminen tai uudistuksen lykkääminen neljännelle peräkkäiselle hallitukselle olisi tietoinen valinta jatkaa saamelaisten pakkosulauttamista suomalaisiksi, sekä eduskunnan siunaus autonomiseen parlamenttiin kohdistuvalle hybridi-vaikuttamiselle.

Tässä lakiesityksessä on aivan äärimmäisen tärkeitä muutoksia, joilla olisi merkittävä vaikutus saamelaisnuorille, ja vaikka esitys ei ole täydellinen, kokonaisuudessaan katsomme esityksen olevan paras mahdollinen kompromissi, johon tässä poliittisessa tilanteessa voidaan päästä.

Muutamina keskeisinä nostoina mainittakoon:

3§ pykälä äänioikeudesta saamelaiskäräjävaaleissa

SSN: kanta on selvä: Laki on korjattava muotoon, jossa laki määrittelee äänioikeutta, ei ihmisen saamelaisuutta, joka vastaa saamelaisyhteisön omaa, meidän valitsemaamme tapaa tunnistaa ja tunnustaa omat jäsenemme omiksemme.

SSN katsoo myös, että ehdotettu laajennettu määritelmä hyödyttäisi saamelaisnuoria. Nuoret sukupolvemme eivät usein ole samanlaisista kulttuurillisista lähtökohdista, ja saamelaisnuorten yhteydet saamelaiseen yhteisöön ovat moninaisia. Laajennettu määritelmä äänioikeuteen tuo loputkin, kulttuurien rajapinnassa elävät saamelaisnuoret äänioikeutetuiksi jäseniksi yhteisöömme ja luo vankempaa perustaa saamelaisnuorten yhteiskuntavaikuttamiselle.

Nostan lisäksi 9§ Yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoitteen.

Me ollaan aiemmissa lausunnoissa annettu kritiikkiä yhdeksännessä pykälästä kunnianhimon puutteen vuoksi, mutta SSN:llä on kaksi nuorten kannalta keskeistä syytä kannattaa esitetyn 9§ vahvistamista:

1. Ilmastokriisi ja luontokato
Katsomme, että muuttuvalla arktisella alueella saamelaisten omien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen omiin asioihimme on aivan olennaista sen kannalta, miten hyvin yhteisö pystyy jo lähitulevaisuudessa varautumaan ilmastokriisiin ja millä tavoin Suomi ja saamelaisyhteisö pystyvät ilmastokriisiä ja luontokatoa arktisella alueella torjumaan.
2. Nuorten usko demokratiaan ja yhteiskuntavaikuttamiseen
Annettaisiin saamelaisnuorten kannalta elintärkeä signaalivaikutus, että saamelaisella äänellä meitä itseämme koskeviin asioihin on merkitystä ja että sitä kuullaan ja kuunnellaan.

Erityisen tärkeää nuorten kannalta ovat kuitenkin kaikki esityksessä olevat toimet äänestyksen helpottamiseksi.

Nyt täysi-ikäistyvä ja ensimmäistä kertaa äänestävä sukupolvi on hädin tuskin edes elänyt aikaa, kun postiäänestys on tuntunut etäisesti järkevältä suhteutettuna saamelaisalueen kuntien infrastruktuuriin. Kaikki mahdolliset keinot helpottaa äänestystä ovat SSN:lle erittäin tervetulleita, sillä helpottamisella on suora vaikutus nuorten äänestysaktiivisuuteen ja kiinnostukseen saamelaiskäräjiä kohtaan.

**

Varsinainen viestimme teille on kuitenkin kertoa teille niistä jäljistä, jotka vallitseva lainsäädäntö on nuoriin sukupolviimme jättänyt. Ennen kaikkea saamelaiskäräjälaki on nimittäin nyt aikuistuvien saamelaisten nuorten poliittinen trauma.

Koko SSN:n tämänhetkinen jäsenistö hallituksineen koostuu ihmisistä, jotka ovat kasvaneet voimassa olevan lain ja sen ympärillä jylläävän ilmapiirin hampaissa. Kukaan meistä ei ole koskaan edes äänestänyt sellaisissa saamelaiskäräjävaaleissa, joita lakiuudistusyritykset eivät olisi varjostaneet. Vuosien saatossa keskusteluilmapiiri on koventunut ja saamelaisiin kohdistuva vihapuhe, maailutus ja tahallinen disinformaation levitys ovat saaneet monesti suuremman areenan kuin saamelaisten omat äänet. Oli sitten poliittisesti aktiivinen nuori tai ei, saamelaiskäräjälain ympärillä käytävää, avoimesti saamelaisvihamielistä keskustelua ei kerta kaikkiaan pääse pakoon, ja sen ilmapiirin vaikutuksia me nuoret niitämme jo nyt.

Hyvänä esimerkkinä on keskeistä ymmärtää, että SSN on vuosien saatossa ollut saamelaispoliittinen kasvattijärjestö, jonka kautta on yksi jos toinenkin noussut saamelaisyhteiskunnan ylimpiin johtaviin aseisiin. Kuitenkin tulevaisuudennäkymä oman sukupolveni kohdalla näyttää ratkaisevasti erilaiselta. Toistaiseksi yksikään SSN:n nykyisistä aktiiveista ei ole ollut halukas lähtemään ehdolle saamelaiskäräjävaaleihin. Päinvastoin, kysyttäessä ihmiset lähinnä ahdistuvat ja toivovat ääneen, etteivät joutuisi lähtemään ehdolle niin kauan, kuin saamelaiskäräjälaki on uudistamatta, tai mainitaan masentuneina se tapa, jolla saamelaiskäräjät on toistuvasti sivuutettu päätöksenteossa. Yksi totesi kysyttäessä, "ei tällä mielenterveydellä", johon toinen myötäili, että "ehdolle lähdetään vasta, kun kyse on äärimmäisestä pakosta."

Samaa viestiä kantautuu kentältä: joulukuussa Yle Sápmi uutisoi, että vain joka kuudes ensimmäistä kertaa äänestävä saamelainen nuori on ylipäänsä hakeutunut vaaliluetteloon. Pyydän teitä hetkeksi kuvittelemaan tilanteen, jossa puolueenne nuorisojärjestö ei saisi listoillenne yhtäkään ehdokasta sukupolven kattavan poliittisen burnoutin takia, tai jos nuorten äänestysprosentti yllättäen tippuisi viiteentoista prosenttiin.

Siksi saamelaiskäräjälain uudistaminen on myös ainoa keino estää todellisen demokraattisen kriisin syntyminen. Lakiuudistuksen epäonnistumisen seurauksena on nimittäin olemassa todellinen riski, että syntyy poliittisesti kadotettu sukupolvi saamelaisia, joista olisi voinut tulla yhteiskunnallisia toimijoita ja jotka olisivat sitä joskus halunneet, mutta jotka eivät lakiuudistuksen puserruksessa käytettyjen nuoruusvuosien jälkeen enää jaksa, halua tai pysty toimimaan poliittisissa tehtävissä.

Nuoret ovat väsyneet toistuviin epäonnistumisiin, uupuneet rehottavaan vihapuheeseen, pettyneet oikeuksiemme edistämisen viivyttelyyn sekä kyynistyneet suomalaisia poliitikkoja kohtaan. Epäoikeudenmukaisuuden tunnetta myös vahvistaa se tieto, että tilanteen ei tarvitsisi olla tällainen, mutta saamelaisnuoren näkökulmasta ei tunnu olevan mitään, mitä itse voisi tehdä auttaakseen asiaa.

Siksi Suomen Saamelaisnuoret ry toivoo valiokunnalta faktoihin perustuvaa keskustelua ja viisasta päätöksentekoa, sillä me muistutamme, että edessänne olevan lakiesityksen lisäksi te pidätte hyppysissänne meidän tulevaisuuttamme. Ja me haluamme tulevaisuutemme takaisin omiin käsiimme, jonne se on koko tämän ajan kuulunutkin.

Itsekin liki vuosikymmenen elämästäni tähän käyttäneenä päätän, minkä sydämestäni toivon olevan elämäni viimeinen puheenvuoro saamelaiskäräjälaista.